

Roland

FR-3   **FR-3b**
FR-3s   **FR-3sb**

UPUTSTVO ZA BRZO KORIŠĆENJE

BRZI START

Zahvaljujemo Vam se na ukazanom poverenju kupovinom Roland FR Virtualne harmonike. Virtualna harmonika je izuzetno svestran instrument koji može simulirati zvuke više različitih harmonika. U ovom kratkom uputstvu upoznaćemo vas sa glavnim funkcijama, a za detaljnije objašnjenje preporučujemo da pročitate uputstvo za upotrebu.

U ovom uputstvu ćemo opisati kako da koristite vašu virtualnu harmoniku kao da je akustična.

Upustvo važi za FR-3, FR-3s, FR-3b i FR-3sb, kako klavirne tako i dugmetare, osim ako nije drugačije naglašeno.

Početno podešavanje

Povezivanje

FR-3 ima odeljak u koji staje 10 opcionih AA baterija. Pre upotrebe za sviranje uživo preporučujemo da ih nabavite.

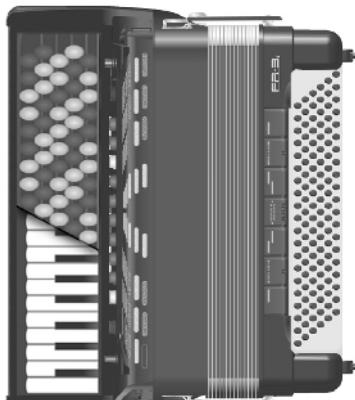
FR-3s i FR-3sb se mogu koristiti i samostalno jer imaju ugrađene zvučnike.

Fr-3 i FR-3b se moraju priključiti na pojačalo da bi se mogli čuti.

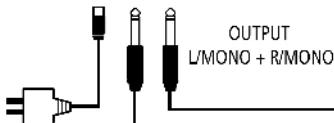
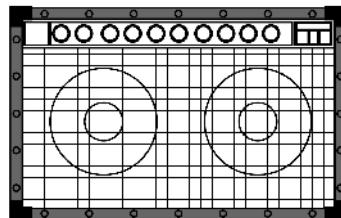
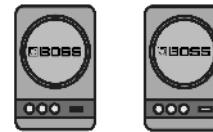
Korišćenje izlaza (OUTPUT)

Ako koristite baterije i trebate priključiti FR-3 na miksetu ili razglas preporučujemo upotrebu bežičnog sistema, radi izbegavanja dugačkih kablova. Naravno, možete koristiti i slušalice (Roland RH-25, RH-50, RH-200 ili RH-300). Kod FR-3s i FR-3sb čim uključite slušalice, zvuk sa zvučnika prestaje da se čuje.

Napomena: Da spričite eventualna oštećenja opreme, zvučnika itd, pre bilo kakvog povezivanja smanjite jačinu zvuka i isključite sve priključene uređaje.

Isti je način priključivanja i za FR-3sb i FR-3b

Koristiti ili dugačak signalni kabl ili bežični sistem (preporučljivo).

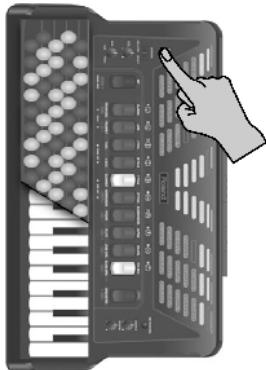
Uključivanje / isključivanje

Procedura uključivanja se razlikuje u zavisnosti da li koristite ili ne koristite baterije.

Napomena: Ako koristite akumulatorske AA baterije, ne zaboravite da se one neće puniti ako ih ostavite u harmonici i priključite je na ispravljač. Za punjenje baterija trebate koristiti poseban punjač.

Ako koristite baterije bez pojačala (samo FR-3s i FR-3sb)

1. Pritisnite POWER taster da uključite harmoniku i on će se zasvetleti.

2. Počnite svirati

3. Kad završite, ponovnim pritiskom na POWER taster gasite harmoniku.

Povezivanje na spoljašnji audio uređaj pri korišćenju baterija

Da bi se mogla čuti, FR-3/FR-3b se mora priključiti na neki audio uređaj sa pojačalom (osim ako koristite slušalice).

1. Smanjite jačinu zvuka na pojačalu ili audio uređaju. Možete ga čak i isključiti.
2. Povežite izlaz (OUTPUT) sa FR-3 na spoljni uređaj pomoću 2 kabla (stereo).
3. Pritisnite POWER taster na harmonici da bi ste je uključili.
4. Uključite spoljni audio uređaj/pojačalo.

5. Počnite svirati

Isključivanje sistema

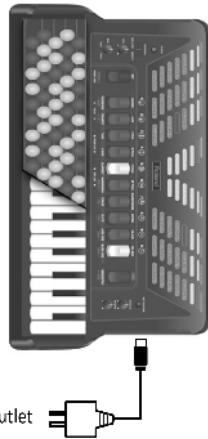
6. Smanjite jačinu zvuka na izlaznom audio uređaju, ili ga isključite.

7. Pritisnite POWER taster na harmonici da se i ona isključi..

Ako koristite ispravljač

1. Priključite ispravljač na DC IN utičnicu vaše V-harmonike

2. Uključite ispravljač u struju (podrazumeva se da su napon i frekvencija u mreži odgovarajući za njega)

3. Smanjite jačinu zvuka na spoljnjem audio uređaju, ili ga isključite.

4. Povežite izlaz sa FR-3 (OUTPUT) na pojačalo ili razglas.

5. Pritisnite POWER taster za uključenje.

6. Uključite spoljni audio uređaj.

7. Počnite svirati.

Isključivanje sistema

8. Smanjite jačinu zvuka spoljnog audio uređaja ili ga isključite.

9. Pritisnite POWER taster na harmonici da je isključite.

Preslušavanje DEMO pesama

Jedna od boljih stvari kod virtualnih harmonika je da mogu i same svirati! One poseduju seriju demo pesama koje odražavaju njenu upotrebljivost i široki dijapazon mogućnosti. Evo kako doći do njih:

1. Uključite V-harmoniku
2. Pritisnite i zadržite pritisnut ORCHESTRA taster dok se na ekranu ne prikaže:

Playback automatski startuje s prvom demo pesmom (od ukupno 25). Kad završi prva, automatski startuje sledeća itd. Međutim, moguće je direktno preći na željenu pesmu:
3. Pomoću registara 1 i 2 (VALUE-/+) izaberite demo pesmu koju želite.

Na raspolaganju su vam:

#	SONG TITLE	PERFORMED BY
01	Walking in old Paris by S. Scappini	Sergio Scappini
02	Carmen in Venice - Traditional	Sergio Scappini
03	Passione the Red Rose by S. Scappini	Sergio Scappini
04	Bezaubernde Stille by S. Scappini	Sergio Scappini
05	O Sole Mio - Traditional	Sergio Scappini
06	Sonata in C Maj by D. Scappini	Sergio Scappini
07	Edelweiss by S. Scappini	Sergio Scappini
08	Never Had Dance - Traditional	Ludovico Bruni
09	Smells from Tuscany by L. Scappini	Sergio Scappini
10	Capriccio 13 by N. Paganini	Sergio Scappini
11	Solo de la Rumba	Ludovico Bruni
12	Saltarelle Jazz by S. Scappini	Sergio Scappini
13	Higmar by G. Rossini	Sergio Scappini
14	Rose d'amore in Hy L. Bruni	Ludovico Bruni
15	Sugarcane by L. Bruni	Ludovico Bruni
16	Is my beloved teacher by S. Scappini	Sergio Scappini
17	Dancing in the city by L. Bruni	Ludovico Bruni
18	Saltarelle I porto le breme	Ludovico Bruni
19	Summer grasslands by L. Bruni	Ludovico Bruni
20	Hanging acrobats by L. Bruni	Ludovico Bruni
21	Lights and Shadows of the Moon by L. Bruni	Ludovico Bruni
22	Aerobics by L. Bruni	Ludovico Bruni
23	Island by L. Bruni	Ludovico Bruni
24	Prince Jumper by L. Bruni	Ludovico Bruni
25	Precision in the Atmosphere by L. Bruni	Ludovico Bruni

Napomena: Sve demo pesme su zaštićene autorskim pravima Rolanda.

4. VOL potenciometrom podesite željenu jačinu zvuka.
5. Ponovnim pritiskom ORCHESTRA tastera izlazite iz demo moda.

Pregled sekcija

U ovom odeljku opisaćemo sekcije V-harmonike i način izbora registara. U tome je prava snaga Rolandove PBM tehnologije (Physical Behaviour Modelling).

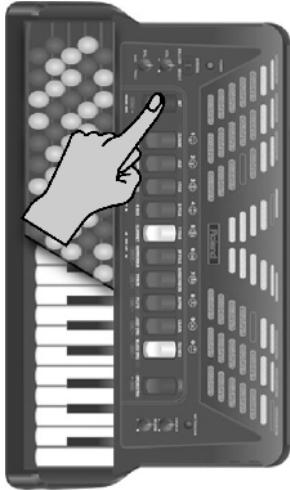
Prim (treble) sekcija

Prim sekcija se svira pomoću 37 dirki kod klavirske V-harmonike (FR-3s i FR-3) ili 92 dugmeta kod dugmetare (FR-3sb i FR-3b). Zvuk koji će se pri tome čuti zavisi od izbora registara. Ova sekcija se koristi za zvuk harmonike, orkestarskih boja ili i jednog i drugog.

1. Uključite i priključite V-harmoniku

2. Pritisnite prim registar i svirajte na klavijaturi izmeniti):

3. Nemojte zaboraviti da, iako je ovo V-harmonika, morate razvlačiti meh da bi se čuo zvuk.

4. Pritisnite SET registar i na displeju će treptati "St" koji označava izbor željenog registra (1-10).

"Roland logo će treperiti plavom bojom."

5. Pritiskom na jedan od 10 registara izaberite Set. Roland logo će promeniti boju i prestati da treperi. Setovi su kombinacije različitih već pripremljenih zvukova. Oni su korisni na sceni nemate vremena da menjate svaki zvuk pojedinačno.

6. Svirajte nekoliko nota da proverite zvuk.

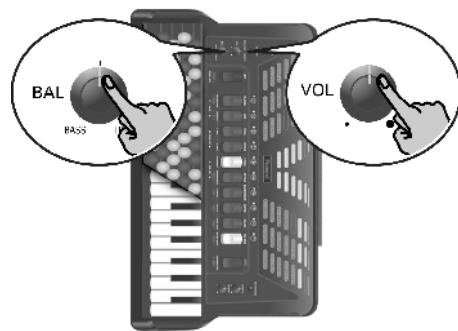
7. Pritisnite jedan od registara za izbor drugog seta. Na ekranu će se prikazati broj novog prim registra (ostali setovi se neće

Treble registers (Sets 1~4, 6~0)

1		Bassoon	6		Musette
2		Bandon	7		Violin
3		Harmon	8		Oboe
4		Organ	9		Clarinet
5		Master	0		Piccolo

8. Ako vam se zvuk čini preglasan ili pretih, možete podesiti željenu jačinu VOL potenciometrom

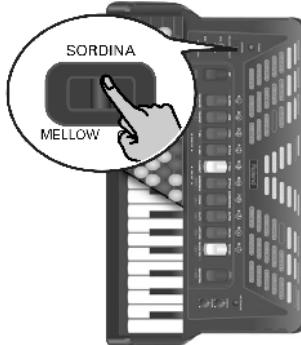

9. Ukoliko nemate zvuk na desnoj strani, okrenite BAL potenciometar u sredinu, kako bi ste podesili odnos jačine zvuka desne i leve strane. Ako je BAL potenciometar okrenut maksimalno npr na BASS stranu, prim se neće čuti i obrnuto. Kad god menjate balans, na ekranu se na kratko pojavi potvrda izmena parametra (t1 – t63 ili 0 ili b1 – b63).

10. Pritisnite taster SET i jedan od registara za izbor drugog seta.

Upotreba SORDINE

SORDINA prekidač omogućuje vam smanjivanje jačine zvuka, njegovo "smešavanje". Na akustičnim harmonikama sordina zatvara drvenu rezonantnu komoru u instrumentu.

Virtualne harmonike simuliraju ovaj efekat elektronski.

Napomena: Sordina se odnosi samo na prim sekciju.

Upotreba efekata kod FR-3 serije

Svirajući prim, primetićete da je na zvuk harmonike primjenjen efekat (verovatno reverb). FR-3 poseduje 2 digitalna efekta:

REVERB – proizvodi utisak da svirate u koncertnoj dvorani, crkvi ili u holu – daje zvuku "prostornost".

CHORUS – pruzi utisak da istovremeno više istih instrumenata svira iste note.

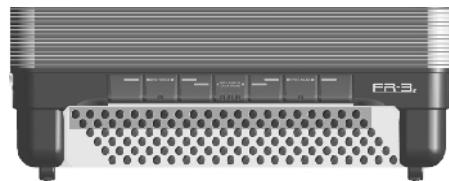
Oba ova efekta imaju potenciometre kojima podešavate njihovu jačinu.

1. Okrenite potenciometre efekata maksimalno u levu stranu ako ne želite efekte.

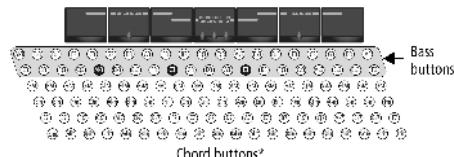
2. Okrenite ih prema desno da ih pojačavate.
Napomena: Ova postavka se primenjuje na sve delove i setove.

Bas sekcija

Bas sekcija se svira "Stradella" dugmadima, levom rukom. Tasteri u ovoj sekciji omogućuju sviranje i basova i akorda. Akordi koriste registar koji je izabran za bas sekciju. "Pravi" bas se svira pomoću dva označena reda, dok se ostalim dugmadima sviraju akordi.

FR-3 poseduje nekoliko referentnih dugmadi koji su udubljeni i izrečani linijama, kako bi vam pomogli da ih locirate bez gledanja. Fabrički su tri referentna dugmeta postavljena na mestima označenim na slici crnom bojom.

Slobodno ih možete skinuti i premestiti na mesto koje vam više pogoduje.

1. Uključite i priključite FR-3
2. Uzmite V-harmoniku, pritisnite registar i svrajte bas dugmadima. Ne zaboravite da zvuka neće biti ako ne pokrećete meh.
3. Pritiskom na nekom od registara menjate zvuk.

Na ekranu se na kratko pojavljuje potvrda i indikator izabranog zvuka. Levi broj označava bas registar, srednji – akord. Dok koristite zvuke harmonike, oni se uvek

menaju zajedno(ne mogu se birati različiti zvuci harmonike za bas i akorde).

Bass registers

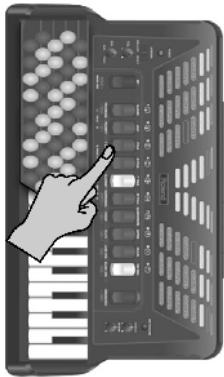
1		2'	5		8'/4'/2'
2		4'	6		16'/8'/8-4'
3		8-4'	7		16'/2'
4		16'/8'/8-4'/4'/2'			

4. Po potrebi podesite jačinu zvuka VOL potencijometrom.

5. Ako ne čujete zvuk leve strane regulišite to balans BAL potencijometrom.

6. Pritisnite SET registar. Na displeju će treperiti "St" da vas podseti da izaberete registar, a Roland logo će treperiti plavom bojom.

7. Pritisnite jedan od registara da izaberete set.

Sviranje u Free Bass modu

Free Bass mod sviranja koriste najčešće profesionalci kao i učenici koji žele improvizuju sviranje levom rukom. Ovo je jedna od mnogih prednosti V-harmonika i za razliku od akustičnih ovaj mod možete uključiti i isključiti kad god želite.

Napomena: Možete čak izabrati i notni sistem koji želite, ali za detalje trebate

pogledati u detaljno uputstvo za upotrebu.

1. Istovremeno pritisnite tri registra označena sa "FREE BASS"

Na ekranu će srednji broj početi da treperi da bi pokazao da je aktiviran Free Bass mod.

2. Ako želite, bas registrima možete izabrati drugu kombinaciju.

Free Bass registers

1		Low	5		Low Low + High
2		High	6		High Low + High
3		Low + High	7		Low High
4		Low + High Low			

3. Ponovo pritisnite FREE BASS registre za povratak u normalni bas modus.

Upotreba orkestarskih boja

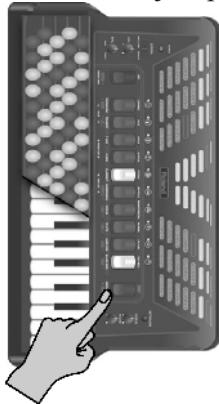
FR-3 poseduje semplove raznih instrumenata koji nisu povezani sa harmonikama, a koje vam pružaju proširivanje mogućnosti sviranja bez upotrebe spoljnijih MIDI uređaja.

Orkestarske boje u prim sekciji

Moguće je izabrati samo jednu orkestarsku boju u datom trenutku.

1. Pritisnite ORCHESTRA registar. Roland

logo će promeniti boju u crvenu. Na ekranu će se prikazati broj poslednje izabrane orkestarske boje, a posle njega će biti tačka.

2. Pritisnite jedan od registara za izbor orkestarske boje

ORCHESTRA sounds

1	Trombone	6	Harmonica
2	Trumpet	7	Violin
3	T Sax	8	Flute
4	A Sax	9	Jazz Org
5	Clarinet	0	Blues Org

3. Svirajte desnom rukom.

Napomena: Imamo nekoliko modusa istovremenog korišćenja harmonike i orkestarskih boja na raspolaganju, ali za detalje trebate pročitati uputstvo za upotrebu.

Isključivanje prim orkestarskih boja, tj povratak na sviranje samo prim harmonike se obavlja jednostavno:

4. Pritiskom na ORCHESTRA registar.

Orkestarske boje za bas sekciju

Orkestarski bas se može koristiti umesto bas sekcije zamenjujući boje u bas redovima. ORCH BASS omogućava što mu i samo ime

kaže: primenjuje se samo na bas redove (2 najbliža mehu) i nema nikakvog uticaja na dugmad za akorde.

1. Istovremeno pritisnite 3 registra sa oznakom "ORCH BASS"

Na ekranu će se prikazati broj poslednje izabrane boje orkestarskog basa, sa treperećom tačicom iza njega:

Napomena: Brojevi na slici ne moraju biti isti kao što će se prikazati kod vas. Oni su tu samo ilustracije radi.

2. Pomoću bas registara izaberite željenu boju.

ORCH BASS sounds

1	Acoustic	5	Picked
2*	Bowed*	6*	Tuba*
3	Fingered	7	Tuba Mix
4	Fretless		

Za isključivanje orkestarskog basa

3. Pritisnite ORCH BASS registre i vratićete se u normalni Bass mod.

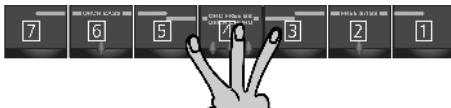
Orkestarske boje za akord sekciju

I akord sekcija može koristiti orkestarske boje. ORCH CHORD se u tom slučaju primenjuje samo na akord redove dugmadi

u levoj ruci, a na ostale sekcije nema nikakvog uticaja.

1. Ako broj u sredini displeja treperi, bas mod birate pritiskom na 3 FREE BASS registra. ORCH CHORD se ne može koristiti u Free Bass modu, jer kod njega nema uključenih akord dugmadi.

2. Istovremeno pritisnite 3 registra označena "ORCH CHORD"

Na ekranu će se u sredini prikazati broj poslednje upotrebljenog orkestarskog akorda, a pored njega će biti tačka.

U ovom slučaju srednji broj će se razlikovati od levog, jer se levi broj odnosi na registar harmonike, a srednji na orkestarsku boju za akorde.

3. Bas registrima izaberite željenu boju

ORCH CHORD sounds

1*	St. Strings*	5*	Choir*
2*	Chorus Organ*	6*	Harps + Strings*
3	Steel Guitar	7*	Guitar + Organ*
4*	Stereo Orch Brass*		

Napomena: kad je aktivan ORCH BASS mod, ne možete menjati boje za akorde, već trebate izaći iz ORCH BASS moda, izmeniti boje za akorde, pa se vratiti.

Za isključivanje ORCH CHORD moda

4. Ponovo pritisnite 3 ORCH CHORD registra.

Upotreba dve orkestarske boje za bas

FR-3 vam omogućuje da jednu orkestarsku boju dodelite bas redovima dugmadi, a drugu akord delu na levoj ruci. U tom slučaju, na ekranu će biti (primetićete da ima dve tačkice):

Kada su aktivirane i ORCH BASS i ORCH CHORD sekcije, jedna od dve tačkice treperi da bi pokazala da možete izabrati drugu orkestarsku boju za taj bas registar: "ako leva tačkica treperi – ORCH BASS, a srednja ORCH CHORD.

1. Istovremeno pritisnite 3 registra označena sa ORCH BASS. Ovim aktivirate Orchestra Bass sekciju i pored levog broja se pojavljuje tačkica.

2. Istovremeno pritisnite 3 registra označena sa ORCH CHORD. Ovim aktivirate Orchestra Chord sekciju i pored srednjeg broja se pojavljuje tačkica.

Za izbor druge orkestarske boje za sekciju čija tačkica ne treperi na ekranu:

1. Istovremeno pritisnite odgovarajuća 3 registra (označena ORCH BASS ili ORCH CHORD). Po izboru boje, ne menja se status sekcije za koju je izabrana, ali njena tačkica prestaje da treperi i zasvetli, dok ona druga počinje da treperi.

2. Pomoću 7 Bass registara izaberite drugu boju za ORCH BASS ili ORCH CHORD sekciju. Napomena: Ako ste se predomislili i ne želite promeniti nijednu od boja, pritisnite ista 3 registra dva puta.

Orkestarske boje za Free Bass sekciju

Orkestarska Free Bass sekcija može zameniti zvuk harmonike na dugmadima dok je Free Bass mod aktiviran. U tom slučaju će sva dugmad u levoj ruci reproducovati bas note – bez akorda.

1. Istovremeno pritisnite FREE BASS registre

i srednji broj na displeju će početi da treperi.

2. Istovremeno pritisnite ORCH FREE BS registre.

Napomena: Brojevi prikazani u ilustraciji ne moraju odgovarati onima na vašem ekranu. Oni su ovde samo kao primer. Na ekranu će treperiti broj poslednje izabrane orkestarske Free Bass boje, praćen tačkom:

3. Bas registrima izaberite željenu boju

ORCH FREE BS sounds

1*	Trombone*	5*	Perc Organ*
2*	Clarinet*	6	Ac Guitar
3*	Oboe*	7	Ac Piano
4*	Flute*		

Napomena: Dinamika boja označenih zvezdicom (*) se može kontrolisati samo razvlačenjem meha. Oni nisu osetljivi na pritisak dirki.

Isključivanje ORCH FREE BS

4. Pritisnite tri ORCH FREE BS regista za povratak u normalni Free Bass mod. Ponovnim pritiskom na njih se vraćate u Bass mod.

Upotreba metronoma

FR-3 poseduje i metronom koji je koristan posebno kod vežbanja ili tokom časova harmonike. Možete mu odrediti tempo, takt i nivo jačine.

Postavke metronoma

Pre korišćenja metronoma verovatno ćete hteti da podesite tempo koji vam odgovara. Te postavke je moguće snimiti, pa ih trebate podesiti samo jednom.

Podešavanje takta

1. Pritisnite i držite pritisnut SET registar dok se na displeju ne pojavi naziv parametra.

2. Registrima 3/< i 4/> izaberite sledeći parametar:

"MtS" je skraćenica od "Metronome TS" tj.
takt metronoma

3. Registrima 1/- i 2/+ podešite željenu
vrednost.

Vrednosti na displeju odgovaraju :

1	1/4	5	5/4
2	2/4	6	6/4
3	3/4	7	6/8
4	4/4	8	9/8

Ako ne želite menjati druge prametre
metronoma, pritisnite SET registar za izlaz
iz "PARAM LIST" moda.

Podešavanje tempa

4. Ako ste i dalje u "PARAM LIST" modu .
pritiskom registara 3/< ili 4/> izaberite :

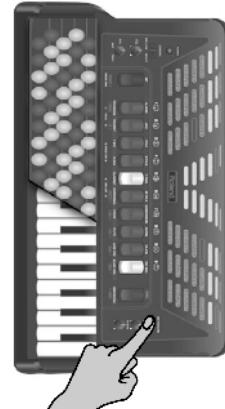

5. Pritisnite registar 3/< da izaberete
parametar:

"MtP" je skraćenica od "Metronome
Tempo".

6. pre izmene ove vrednosti možda bi bilo
praktično da uključite metronom pritiskom
na METRONOME taster.

Na kratko se na ekranu pojavljuje "Str"
poruka i metronom počinje otukavati.

7. registrima 1/- i 2/+ podešite željenu
vrednost

Moguće vrednosti su od 20 do 250.

Ako ne želite menjati ostale parametre,
pritiskom na SET izlazite iz "PARAM
LIST" moda.

Podešavanje jačine zvuka metronoma

Ako želite podesiti jačinu zvuka metronoma, da bi se čuo baš onako kako vama odgovara (ostajete u "PARAM LIST" modu)

8. Pritisnite registre 3/< i 4/> da se na displeju prikaže :

9. Dva puta pritisnite registar 4/> da bi se na ekranu prikazao parametar:

"ML" je skraćenica od "Metronome Level"

– nivo jačine zvuka metronoma

10. Registrima 1/- i 2/+ podesite željeni nivo

Možete izabrati "Off" – isključen, "1" (tiho), "2" (srednje) ili "3" (glasno). Parametri metronoma se mogu memorisati na sledeći način:

Pritisnite i zadržite pritisnut SET registar dok se na ekranu ne prikaže:

što znači "Write"
– snimanje

Dva puta pritisnite registar 2/+ da snimite postavku. Na ekranu će se potom prikazati:

Ako ste se predomislili, i ipak ne želite snimiti, pritisnite registar 1/-, i na ekranu će se na kratko prikazati "No". Ako ne snimite, sve izmene se pamte samo do isključenja harmonike. Ako se harmonika sama isključi zbog gubitka snage baterija, izmene još nisu izgubljene.

Pritiskom na SET potvrđujete svoj izbor. Na ekranu se pojavljuje

i potom se ponovo prikazuju brojevi registara koji se trenutno koriste.

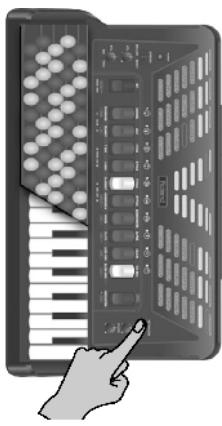
11. Ponovo pritisnite SET za izlaz iz "PARAM LIST" moda.

Napomena: istovremenim pritiskom registara 1 i 2 se za izabrani parametar vraćaju fabrička podešavanja.

Upotreba Metronoma

Posle izbora nivoa metronoma, možete ga koristiti na sledeći način:

12. Pritisnite METRONOME taster

13. Ponovnim pritiskom na isti taster ga isključujete.

Završne napomene

Ovo je samo kratak opis nekih od mogućnosti vaše V-harmonike. Za više detalja i ostale funkcije, pogledajte Uputstvo za upotrebu, u kojem ćete naći i kako da:

- Transponujete
- Izmenite oktave nekih sekcija
- Koristite "Musette detune" funkciju da bi prim zvučao "punije"
- Izmenite mnoštvo aspekata koje na akustičnoj harmonici ne bi mogli uopšte menjati
  - izaberete drugačiji raspored prim dirki.
- Koristite vašu Virtualnu Harmoniku kroz MIDI opciju

Generalni zastupnik i distributer Roland, Boss, Edirol, Cakewalk i RSS proizvoda za područje Srbije, Crne Gore i Makedonije
MusicAP d.o.o.

Sutjeska 5

24413 Palić, Subotica

www.Roland.rs

tel : 024 / 539–395 ; 063–877–28–43

Možete nas naći :

